

צו לפי סעיף 41 לפקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז-1976

החלטה 08-17

בפני:

השופט (בדימוס) אמנון סטרשנוב

בעניין שבין:

הקובל

המשנה למנכ"ל משרד הבריאות

ע"י ב"כ – עו"ד יונתן ברג

לבין:

הנקבל

ד"ר דניאל מאיר

ע"י ב"כ – עו"ד דוד ליבאי

ה ח ל ט ה

העובדות

1. ד"ר דניאל מאיר הינו רופא מורשה, בעל תואר מומחה לפסיכיאטריה, יליד שנת 1952 (להלן – ד"ר מאיר או הנקבל או נאשם 3). בתקופה הרלוונטית לאישומים בתיק זה, בשנים 2003 – 2004, שימש הנקבל כמנהל מחלקה בבית החולים "איתנים" (להלן – בית החולים), בה אושפזו חולים קשים שסבלו מפיגור ומאוטיזם. הגב' דנה בן מאיר שימשה בתקופה הנדונה אחות ראשית במחלקה (להלן – האחיות או בן מאיר).
2. במהלך התקופה הרלוונטית, נהגה האחיות להתעלל בחוסים חסרי הישע ששהו במחלקה, ולפגוע בהם פיזית. כפי שפורט בכתב האישום שהוגש לבית המשפט המחוזי בירושלים נגדה, נגד הנקבל ונגד בעלי תפקידים נוספים בבית החולים – נהגה האחיות בדרכים פסולות ואלימות כלפי החוסים, ואף נהגה בקשיחות כלפי הצוות המקצועי של בית החולים, כולל הרופאים והאחיות. כך לדוגמה, הורתה האחיות לכלוא את אחד המטופלים בחדר סגור, ואסרה על הרופאים לתת לו ואליו להרגעה. כמו-כן, היא אסרה על הוריו להיפגש עמו, על מנת שלא יבחינו במצבו הקשה, לאחר ששרט ופצע עצמו (אישום מס. 4). במקרה אחר, של חולה באוטיזם שהתקשה בהליכה, האחיות אסרה לסייע לו בהליכה ולתת לו מקל או להושיבו בכסא גלגלים, עד שנפל מספר פעמים, ונאלץ לזחול מחדר השירותים לחדרו (אישום מס. 5). במקרה נוסף, הורתה האחיות כי חוסה הסובל מאוטיזם, עיוורון ומחלת הכפיון יאכל את ארוחותיו רק כשידייו קשורות, ואף הורתה לדחוף לפיו אוכל שפלט קודם לכן (אישום מס. 6). ועוד כהנה וכהנה מעללים והתעללויות, כמפורט בכתב האישום.
3. לגבי הנקבל צוין בפרטי האישום השונים כדלהלן:

"נאשם 3 (הנקבל), רופא ומנהל מחלקה בבית החולים בו נמצאים חסרי ישע, שעקב עיסוקו במקצועו ותפקידו היה לו יסוד סביר לחשוב כי נעברו עבירות בחוסים בידי האחראים במחלקה, לא דיווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד הסעד או למשטרה".

4. בחלק הכללי בכתב האישום, מייחסת התביעה לד"ר מאיר את המפורט להלן:

"נאשם 3 (הנקבל) ידע על מעשיה של הנאשמת 4 (האחות הראשית), על חומרתם הרבה ועל משמעותם הקשה לחוסים, אולם לא עשה דבר כדי להפסיקם. למרות חובתו, כמנהל המחלקה, לספק לחוסים חסרי הישע הגנה ולדאוג לבריאותם הנפשית והגופנית, לא עשה נאשם 3 מאמצים של ממש להפסיק את מעשי ההתעללות ולהעניק לחוסים את הטיפול ההולם".

פסק הדין

5. ד"ר מאיר, יחד עם אחרים, הועמד לדין בבית המשפט המחוזי בירושלים, ויוחסו לו עבירות של התעללות בחסר ישע לפי סעיף 368ג' לחוק העונשין, התשל"ז-1977; שימוש פסול באמצעי כפייה כנגד חוסים, לפי סעיפים 34 ו-44 לחוק לטיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991; ועבירה של הזנחת מושגחים, לפי סעיף 362 לחוק העונשין.

לאחר שהורשע בדין, גזר עליו ביהמ"ש המחוזי (ת.פ. 2184-06) ביום 30.9.13, את הענשים הבאים: ששה חדשי מאסר בפועל, לריצוי בעבודות שירות. 18 חדשי מאסר ע"ת שלא יעבור תוך שלוש שנים עבירה של התעללות וחמישה חדשי מאסר ע"ת שלא יעבור תוך שנתיים עבירה של הזנחת מושגחים או שימוש פסול באמצעי כפייה. קנס כספי בסך 15,000 ש"ח. ערעורים שהגישו המדינה והנאשם לבית המשפט העליון – נדחו.

6. בגזר הדין קבע ביהמ"ש המחוזי, בין היתר:

"נאשם 3 (הנקבל), מנהל המחלקה, רופא בהשכלתו... הורשע באישומים שונים בביצוע עבירות התעללות ובעבירה של הזנחת חסר ישע, בגין מסכת עובדות קשות וביחס לחוסים שונים; נאשם 3 לא הסכין לפעול כמצופה וכנדרש מרום תפקידו, הוא היה פסיבי למתרחש במחלקה, לא הגיב כראוי וכנדרש לאשר ראה וקרא, ובכלל זה לפקט המדיניות הענשית שהיה תלוי ונגלה לעין, ולא פעל באופן סביר על מנת לשנות את המתרחש במחלקה... למגינת הלב, נאשם 3 היה סטאטי בהתנהגותו ובפעולותיו ולא פעל במחלקתו פרקי זמן ממושכים, באופן הנדרש ממנהל מחלקה המומחה לחוסים דוגמת אלה, כדי להקל על סבלם ולקדם בנתיב הטיפול".

7. אשר לטענה כי האחות הראשית הייתה הרוח החיה והגורם הדומיננטי בפרשת ההתעללויות בחוסים, קבע ביהמ"ש בזו הלשון:

"חומרת עבירותיו של נאשם 3 אינה מתעמעמת גם עת נדמה היה שהוא נגרר אחר אסרטיביות היתר של נאשמת 4 ופעולותיה... שכן נאשם 3 פעל מתוך מודעות ולא ניתן להקל ראש באופן פעולתו. הוא יכול היה וצריך היה לפעול אחרת... אדם בהשכלתו, במעמדו ובמיקומו הארגוני, חייב היה לפעול אחרת מהאופן בו פעל, ומשלא עשה כן עליו לשאת באחריות על כך ולבוא על ענשו הראוי, גם אם הוא לא היה זה אשר ביצע את פעולות ההתעללות בפועל...".

8. האחות הראשית, דנה בן מאיר, הורשעה אף היא בבית המשפט המחוזי, ונגזר עליה ענש של תשעה חדשי מאסר לריצוי בפועל, ענשי מאסר ע"ת, וקנס כספי בסך 15,000 ש"ח. בערעור שהגיש האחות לבית המשפט העליון, קוצר ענשה לשישה חדשי מאסר, שיירצו בעבודות שירות.

אף היא הועמדה לדין בפני ועדת המשמעת של משרד הבריאות, אשר המליצה להטיל עליה, ברוב דעות, אמצעי משמעת של התליית רישיון למשך שלוש (3) שנים. חברת הוועדה, בדעת מיעוט, המליצה לבטל את רישיונה לצמיתות.

ביום 26.3.17 החליט מנכ"ל משרד הבריאות, מר משה בר סימן טוב, לאמץ את דעת הרוב, והורה על התליית רישיונה של האחות דנה בן מאיר לתקופה של שלוש שנים.

ההלך בבית הדין המשמעתי של עובדי המדינה

9. בעקבות הרשעתו בבית המשפט וגזר הדין שהוטל עליו, הועמד הנקבל לדין בפני בית הדין למשמעת של עובדי המדינה (להלן – **בית הדין**), אשר הרשיעו בעבירות לפי סעיפים 17(1) (2) (3) ו- (6) לחוק שירות המדינה, התשכ"ג-1963.

לאחר שמיעת טיעוני הצדדים, קיבל ביה"ד את המלצת הצדדים במסגרת הסדר טיעון אליו הגיעו, וגזר על הנקבל, ביום 28.3.16 את הענשים הבאים:

- א. נזיפה חמורה.
- ב. פיטורים לאלתר (תוך הענקת מלוא הזכויות המגיעות על-פי דין לנאשם).
- ג. פסילה לצמיתות למשרד הבריאות...

הקובלנה

10. בתאריך 9.12.15 הגיש המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' ארנון אפק, קובלנה מתוקנת כנגד הנקבל, על-סמך האישומים המפורטים לעיל, בהם הוא הורשע בבית המשפט המחוזי – עבירה לפי סעיף 41(5) לפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976.

דוח ועדת המשמעת

11. בעקבות הגשת הקובלנה, מינה שר הבריאות ועדת משמעת לדון בה, בהרכב ד"ר משה לידגי' - יו"ר, פרופ' אליעזר קיטאי ועו"ד משה ארד – חברים. בדוח המפורט שהגישה הוועדה ביום 25.1.17, היא קובעת כי: **"מעשי הנקבל, כמפורט בקובלנה ובכתב האישום, חמורים מאין כמותם. הניזוקים ממעשי הנקבל ולמעשה ממחדליו הינם חולים קשים שלרובם אין תובנה..."**

עוד קבעה הוועדה כי: **"צודק ב"כ הקובל כי יש להבחין בין עונש במישור ההפלילי ואמצעי משמעת במישור המשמעתי... אין להקיש מן הענש הקל, לכאורה שהוטל על הנקבל ע"י בית המשפט על אמצעי המשמעת שיש להטיל על הנקבל במסגרת וועדה זו"**.

12. כנימוקים לקולה, ציינה הוועדה את העובדה שהנקבל לא ביצע בפועל אף אחד מהמעשים המפורטים בכתב האישום, אלא שבהיותו מנהל מחלקה, ידע או אמר היה לדעת על המעשים, והוא לא עשה דבר כדי למנוע אותם או לדווח עליהם, ובכך הפך לשותף לעבירה.

עוד קבעה הוועדה, כי בפועל נוהלה המחלקה ע"י האחות הראשית **"אשר הדירה את הנקבל מחלק נכבד של פעילויות המחלקה"**, וכמו-כן **"ביזתה אותו וצעקה עליו בפני אנשי הצוות, כאשר הנקבל ממשיך להירתע ונמנע מעימות עם האחיות"**.

הוועדה התחשבה לקולה, בעדויות האופי החיוביות שניתנו אודות הנקבל, ובמיוחד בעדותה של הגב' בן דוד, אם לחולה אוטיסט, אשר העתירה שבחים רבים על טיפולו המסור של הנקבל בבנה וביתר החוסים במחלקה. כמו-כן, ציינה הוועדה כי הנקבל נתן כבר את הדין בפני שתי ערכאות – בית המשפט המחוזי בירושלים וביה"ד המשמעתי של עובדי המדינה, וכי חלפו כבר למעלה מארבע עשרה שנה מאז האירועים. יצוין עם זאת, כי אף אחת מהערכאות בפניהן עמד הנקבל לדין, לא הייתה מוסמכת לפגוע ברישיונו לעסוק ברפואה.

סוף דבר, הוועדה ממליצה להתלות את רשיונו של הנקבל למשך חדש אחד בלבד.

החלטה

13. עם כל הכבוד לחוות דעת הוועדה, דעתי היא כי המלצתה להתליית רישיונו של הנקבל למשך חדש אחד בלבד, בגין מעשים ומחדלים כה חמורים ומזעזעים – אינה יכולה לעמוד. גם אם לא ביצע הנקבל את המעשים הקשים במו ידיו, ואף אם הוא היה נתון "למרותה" של האחות הראשית (דבר המוטל בספק נוכח פסיקת ביהמ"ש המחוזי) – עדיין אין בכל אלה כדי להפחית מחומרת התנהגותו ולהצדיק ענש מופרז בקולתו.

14. בית המשפט קבע ממצאים חמורים ביותר לגבי התנהגותו והתנהלותו של הנקבל, תוך שהדגיש בין היתר כי הוא:

"... לא הסכין לפעול כמצופה וכנדרש מרום תפקידו, הוא היה פסיבי למתרחש במחלקה, לא הגיב כראוי וכנדרש לאשר ראה וקרא, ובכלל זה לפלקט המדיניות הענשית שהיה תלוי ונגלה לעין, ולא פעל באופן סביר על מנת לשנות את המתרחש במחלקה... למגינת הלב, נאשם 3 היה סטאטי בהתנהגותו ובפעולותיו ולא פעל במחלקתו פרקי זמן ממושכים, באופן הנדרש ממנהל מחלקה המומחה לחוסים דוגמת אלה, כדי להקל על סבלם ולקדמם בנתיב הטיפולי".

אלה הם דברים כדרבנות, אשר מן הראוי לאמצם גם בעת הטלת אמצעי משמעת ראוי על הנקבל.

15. סבורני, כי התנהגותו המחפירה של הנקבל, אשר בתוקף תפקידו כמנהל מחלקה ראה, צפה, וידע על התעללויות קשות בחוסים במחלקה, חסרי ישע אומללים וסובלים, והוא לא עשה דבר וחצי דבר כדי למנוע את המעשים או לדווח עליהם – ראויה לכל גנאי ולענישה מחמירה בהרבה מזו שממליצה הוועדה.

חוששני, שהנקבל שכח לחלוטין את שבועת הרופא ואת כללי המוסר והאתיקה, שלא לומר את הוראות הדין, אשר חייבו אותו לנהוג ביתר כבוד ואנושיות בטיפול בחוסים הנזקקים.

עם כל ההתחשבות בנסיבות המקילות אותן פירטה הוועדה בחוות דעתה – לרבות התנאים הקשים במחלקתו "הקשוחה" של הנקבל, חוות הדעת החיוביות אודותיו, גילו המבוגר, העובדה שהוא נותן את הדין בפני ערכאה שלישית, ובעיקר חלוף התקופה הארוכה מאז האירועים – דעתי היא כי לא היה מקום להמליץ להטיל עליו ענש סמלי ביותר, שאינו עומד בשום יחס לחומרת מעשיו, ואף אינו עונה על מטרות הענישה וההרתעה.

16. עוד יש לקחת בחשבון את העובדה, שעל האחות בן מאיר שהייתה כפופה לנקבל – הגם שהיא שהייתה הרוח החיה והפעילה במעשי ההתעללות – הוטל לאחרונה אמצעי משמעת של התליית רישיון למשך שלוש שנים. לפיכך, אמצעי המשמעת של התליית רישיונו של הנקבל למשך חדש אחד בלבד, אף אינו עומד בשום יחס לענש שנגזר על האחות הראשית.

יצוין ויודגש, כי אלמלא הנסיבות המקילות המפורטות לעיל – ובמיוחד חלוף התקופה הארוכה של למעלה מ-14 שנה מאז האירועים ועד היום – לא הייתי מהסס מלמצות עם הנקבל את הדין ולהחמיר בדינו פי כמה, עד כדי אפשרות של ביטול רישיונו לצמיתות.

17. לאחר ששקלתי בכובד ראש את מכלול נסיבות המקרה, כשלנגד עיניי עומד בראש וראשונה, כערך עליון, הצורך להגן על חולים וחסרי ישע מפגיעתם הרעה של רופאים ומטפלים חסרי לב – הגעתי לכלל מסקנה כי המלצת הוועדה לגבי אמצעי המשמעת, אינה יכולה להתקבל.

אשר על כן, הנני מחליט להתלות את רישיונו של הנקבל, ד"ר דניאל מאיר, מלעסוק ברפואה, למשך שנה אחת. תחילת ההתלייה ביום 15.7.17 .

ניתנה היום 4.4.17, ח' ניסן תשע"ז.

יש להפיץ החלטה זו, כמקובל.

אמנון סטרשנוב, שופט (בדימוס)